

תהלתו בקהל הסודרים

דברי תורה, סיפורים ומשלים מאת המנהל הר"ח ר' יצחק אהרן קליין שליט"א

גליון תמו"ז

וירא את העגלות
פירש רש"י הק', סימן מסר להם במה שהיה יעקב לומד עם יוסף בפרשת עגלה ערופה. יש לפרש הטעם שלימד אותו פרשה זו, לפי מה דאיתא בתרגום יונתן, שאחר שערפו העגלה יוצא ממנה נחיל של תולעים והולכים לקראת הרוצח ע"י שעולים עליו ולא יכול הרוצח להעלים את זהותו והוא יספר לאחיו ועי"ז הם ימנעו מלהרוג אותו.

ויקחו את מקניהם וכו' ויבואו מצרימה וכל זרעו בניו ובני בניו אתו וכו'
יש להבין, מדוע הזכיר מקניהם שלקחו איתם, וכן אחר שכתב כל זרעו מדוע פירש שוב בניו וב"ב וכו'. ופירש החכם צבי זי"ע, דאיתא במדרש רות, ויצא איש מבית לחם יהודא ולא מוזכר שיעצו אתו עוד, אבל בעלית עורא הסופר מפרש שעלו לא"י מבבל גם פרדיהם וגמליהם. ומבאר המדרש כי מי שיוצא מא"י לחו"ל דהיינו אלימלך לא מייחסים ממונו, אבל מי שעולה לא"י מוכרים ממונו מחמת חשיבותו שבא מחו"ל לגור בא"י. ולפי"ז כאן שיעקב יצא מא"י לחו"ל לא היה צריך לפרט מקנהו. אלא איתא במדרש כי כאשר לא נשאר מזרע יעקב אף אחד בא"י אז חשוב המקום איפה שיהיה - שכאילו הם בא"י ולכן הקריבו במדבר קרבנות כשקיבלו את התורה אף שהמדבר הוא חו"ל, אבל היות שכל ישראל היו שם דינו כארץ ישראל, כן הדבר כשבא יעקב וכל זרעו למצרים ולא נותר איש בא"י, היתה חשיבות יציאתו לחו"ל לפני המקום - כביאתו לארץ.

ואומר אך טורף טורף ולא ראיתם עד הנה
יש לתמוה על כפל הלשון, הרי אם נטרף בודאי לא יכול לראות אותו. ונראה שיעקב אבינו תלה קצת נחמה במה שלא נטראה יוסף אליו אחר מותו מגן עדן, דאילו היה מת אותו צדיק היתה נשמתו מגן עדן מתגלה אליו כדרך נשמות הצדיקים שמתגלים אחרי פטירתם לצדיקים שבעולם הזה, על כן אמר יעקב שזה שלא ראיתו עד הנה מטיל אצלו ספק באיך טורף טורף כי אולי עודנו בחיים.

ועתה אל תעצב ואל יחר בעיניכם
סגולה שלא יבואו לידי עצבות, אל יחר בעיניכם, אל תעצבו את הבורא עולם ע"י עיניכם שיהיו לכם שמירת עינים ולא תפגמו את עיניכם ואז לא תעצבו רק תהיו בשמחה כי עצבות הוא עצת היצה"ר להחטיאו.

יוסף ישית ידו על עיניך
יוסף רומז לצדיק שנקרא כן ועל כן יוסף נקרא קדוש ואין יוכל אדם להתגבר שכל עיני הרשות יהיה כראוי רק העצה לזה על עיניך ע"י ששומרים העינים שלא יראו דבר האסור.

ועתה אל תעצבו
השבטים ידעו שהם צריכים לילך לגלות, כמ"ש בכרית בין הבתרים בארץ לא להם ועבדו ועינו אותם. אך פחדו לרדת למצרים כי מי יודע אם יוכלו להישאר שם בקדושה ולקיים המצוות, ולזה אמר להם יוסף ועתה - שראיתם אותי שנשארת בקדושה ובעבודת ה' כאן במצרים, אל תעצבו - מלרדת לכאן, כי אתם רואים שגם בגלות מצרים יכולים לעבוד את השי"ת ולהתגבר על עצת היצה"ר, כיון שיוסף הגיע לשם תחילה והכניע את כוחות הטומאה עי"ז יוכלו גם כל בניי שייגיעו לשם לגלות להתגבר על היצר ולכן וישלחתי ה' לפניכם למטרה הזאת.

(פנים יפות)

בניו ובני בניו אתו בנותיו ובנות בניו הביא אתו מצרימה
באור"ח הק' תמה מדוע הפסיק הפסוק בין בניו ובני בניו אתו לבנותיו ובנות בניו. וכתב שיש הפרש בין זרע יעקב בירידתם למצרים, כי בניו ירדו אתו מרצונם הטוב אבל בנותיו וכו' לא באו מרצונם הטוב כי לא רצו לקבל עליהם עול המצרים עד שהסיעם יעקב בעל כורכם.

וטעון הדבר הסבר וכו' רצו בנותיו להשאר לבד בארץ ישראל.
אבל הענין כי בניו ובני בניו שכבר גדלו וגם עשו פרי בחינוך הקדוש שקבלו בבית יעקב הלכו בבטחון גמור בידעם שלא יזיק להם אויר ארץ מצרים הטמאה אבל בנותיו ובנות בניו הקטנים יראו מאוד מעכשיו איך יהי חינוכם מעתה במצרים ואיך יוכלו לעמוד בנסיונות. לכן יעקב לקחם אתו והבטיחם שהוא בקדושתו יהיה חופף עליהם וישפל בחינוכם וישגיח על הבנות שלא תזיק להם ערות הארץ.

(שבט הלוי)

רמז בפרשה

ויגש אליו יהודה ויאמר בי
פסוק זה נוטריקון ויאמר יהודה גביע שלך אצלנו לא ימצא ואם ימצא הוא ודאי ד"ך ה'נה' ואם יקניטני א'דוני מ'לחמה ר'בה ב'ינינו י'היה.

(ספה"ק)

דבר חכמה

כל הנפש הבאה לבית יעקב שבעים נפש
"נפש" לשון יחיד, ולא כתיב 'נפשות' כי בני ישראל עובדים לקל אחד, משא"כ בבני עשו וישמעאל כתוב 'נפשות' כי עובדים לע"ז שונים ורבים. ומעשה היה בכפר הסמוך לסיגעט שהיה שם תושביה היהודים שהתפרנסו ממכירת יין שרף לגויים, ויהי היום והכומר גזר על הגויים לא לקנות יין שרף אצל היהודים, בכדי למנוע את פרנסתם, בצר להם הלכו היהודים לייטב לב ז"ע והתלוננו בפניו על פרנסתם שקופחה, בעקבות דרישת הכומר, אמר להם הייטב לב הנה בני ישראל נקראים 'נפש' כמבואר בגויים קרואים 'נפשות', וא"כ יש לפרש את הברכה, 'בורא נפשות רבות' באופן זה, הקב"ה ברא את הגויים שנקראים נפשות רבות, וחסרונם ה' גם ברא דברים שיהסר להם, וכל זה בכדי להחיות בהם נפש כל חי, להחיות את היהודים שנקראו נפש, ואם אסרו להם לקנות מהיהודים א"כ אין צורך בגויים, ואין להם זכות קיום, מיד אחר כן פרצה מגפה אצל הגויים תושבי העיר ההוא, והתחילו מטעם הממשלה לחקור על מה זאת, והגיעו למסקנא כי הם הפסיקו לשתות יין שרף, שזה ניקה את הגוף ממחלות, וערכו משפט נגד הכומר, שאסר עליהם לקנות מהיהודים, וגזרו דינו למיתתו, כן יאבדו כל אויבי ה', וליהודים הייתה הרווחה.

(האדמו"ר מסאטמאר זי"ע)

ידבר נא עבדך

איתא במדרש, שאמר יהודה ליוסף הרי בתורה כתיב אם אין לו ונמכר בגניבתו וזה יש לו, לכן עדיף שישלם מחיר הגניב, וא"כ מדוע ישאר עבד. וקשה, מה איכפת למלך מצרים מה שכתוב בתורה. וי"ל דהנה כתיב אל תבזו לגנב כי יגנוב למלא נפשו כי ירעב, וא"כ שפיר יקנו גנב כי גנב שלא היה לו מה לאכול אבל ברע שנכנס לבית הקונה אותו ומקבל כל הצטרפותו - לא יגנוב יותר. אבל אחד שיש לו די צורכו וגנוב, זה מועד לגנוב, ומי צריך בביתו גנב מועד. וזה אמר יהודה

ליוסף, הרי זה שלקח הגביע יש לו די צורכו ומה שגנב כי בטבעו הוא גנב ולא כדאי להחזיקו, לכן עדיף שישלם מה שגנב.

אל תרגזו בדרך - אל תתעסקו בדבר הלכה
וקשה, מדוע יעקב לא הזהירם בזה כשירדו למצרים. וי"ל, כי כשהלכו לשבור בר היו רעבים ואם אין קמח אין תורה, לכן לא הוצרך לצוותם. משא"כ כשחזרו לארץ היו אמתחותיהם מלאים תבואה ואם יש קמח יש תורה לכן הוצרך יוסף להזהירם שלא יתעסקו בדבר הלכה.

(ספה"ק)

ויאמר ישראל אמותה הפעם
יש להבין הרי דוקא עכשיו כדאי ליעקב לחיות כשרואה את בנו מלך במצרים ופסק ממונו העגמות נפש, וא"כ מדוע אמר אמותה הפעם. ועוד, מדוע דוקא עכשיו כשנפגש עם בנו קרא קריאת שמע, ואם הי' אז זמן קר"ש א"כ מדוע יוסף לא קרא קר"ש. וי"ל, דהנה ענין קר"ש זה מסירות נפש אפילו נוטל את נפשו, כמו שאמר רבי עקיבא וכל זמן שהיה מתאבל על בנו ומיאן להתנחם לא היה שווה לו חייו מחמת הצער ולכן אין חידוש אם ימסור נפשו לה', אבל עכשיו שראה את בנו אהובו ושמחת חייו עד אין קץ - יש חשיבות גדולה למסירת נפשו בשעת קר"ש מרוב אהבתו לייצרו ובכל זאת אמר אמותה הפעם למסור נפשו לה' זה הוא מסירות נפש.

(חיות דעת)

עוד י"ל כי כל זמן היותו בדרך היה עוסק במצוה
שאמר לו ה' לרדת מצרימה ועוסק במצוה פטור מן המצוה ולכן הי' פטור מקר"ש. אבל איך שהגיע למצרים גמר לקיים ציווי ה' ונתחייב במצות קריאת שמע ולא קרא מקודם כי גדול המצוה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה, ולכן חיכה עד הגיעו למצרים.

(הגאון ר' חיים מברסקי זצ"ל)

לכולם נתן חליפות ולבנימין נתן שלוש מאות כסף
החמש חליפות

במס' מגילה טז, הקשה דבר שנצטער בו אותו צדיק - יעקב יכשל בו זרעו - יוסף שנתן לבנימין יותר מלאחיו ויגרם לקנאה ושנאה כמו שנגרם ע"י הכתנות פסים. ומתוך שבא לרמוז שעתיד לצאת ממנו בן שיעצו לפני המלך בחמשה לבושי מלכות. והקשה המהרש"א, הרי נתן לו גם שלוש מאות כסף. ותיריך האמרי אמת: שיכול להיות שאת הכסף נתן בתוך הבגד בצנעה ואחיו לא ראו ולא שייך קנאה. או שנתן לו בתורת דרשה גשענק כי לא היה בחופתו, לכן לא שאל הגמרא על הכסף.

(הבית ישראל זצ"ל)

והנה עיניכם רואות כי פי המדבר אליכם
כתב רש"י הק' שאין בליבי שנאה עליכם ואפי' המדבר בלשון הקודש. יש להבין מה הראיה שאין בלבו שנאה. וי"ל דאיתא במדרש שיוסף לא עשה טוב שסיכן עצמו ואמר הוציאו כל איש מעלי, כי היו יכולים אז להורגו מכעס שאינו נותן להם את בנימין, כי היות שידע בעצמו שלבו שלם עמהם וכמים פנים אל פנים כן לב האדם אל אדם מזה ידע שהם גם שלמים אתו, ואמר הוציאו כל איש מעלי, ובשלמא אם היה מדבר בלשון המדינה אז מובן שלא רצה לבייש את אחיו שמכרוהו כי אמר כאן אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה, אבל אם דיבר בלשון הקודש שהם ממילא לא מבינים למה הוצרך להוציאם הרי מסכן עצמו שאחיו יהרגוהו אלא ראייה מכאן שליבו שלם עמהם ובודאי כמים פנים אל פנים.

(בנין אריאל)

והם לא היכירוהו
יש להבין איך לא היכירוהו על טביעת קול, הרי אמרו

הז'ל שסומכים אפילו על איסור כרת על טביעת הקול (חולין צו). רק האמת הוא שזה רק אם מדבר בלשון שמכירים בשפה המדוברת לשניהם אבל אם מדבר בלשון אחר או לא מכירים כי יש מבטא אחר לגמרי, לכן התחיל יוסף לדבר בלשון הקודש והם הכירו שזה יוסף. (אהבת יונת)

וירא את העגלות ותחי רוח יעקב אביהם

ברשי' הק' פי' שזה היה סימן ליעקב שיוסף חי ונראה שאמרו בפרשת ערי מקלט טעם שהרוצח בשוגג יצא רק כשהכהן ימות כי היה לו לכהן להתפלל שלא יקרה מקרה של רציחה בשוגג וכנראה שלא התפלל ע"ז וכן כאן יעקב התפלל ולקח על עצמו מה שקרה עם בנו וכל הכ"ב שנים הרבה בפרשת עגלה ערופה שהוקנים צריכים כפרה על שלא התפללו ע"ז ושלא לו יוסף סימן זה להודיע כי אין צריך כפרה כי באמת לא קרה כלום ואדרבה נהי' למושל על כל ארץ מצרים ואז הפסיק יעקב להתפלל על מה שקרה לבנו זה.

(זרע קודש)

ואת יהודה שלח להורות לפניו

יעקב אבינו שלח דוקא את יהודה כי איתא בספרי"ק שגלות מצרים היה עקב חטא מכירת יוסף ויהודה הוא שגרם למכירתו שאמר לכו ונמכרנו לכן שלח את יהודה להקדים רפואה למכה ע"י שיתקן להם בית תלמוד.

(כרם שלמה)

ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חיך

אמרו המפרשים כי הפתחים בבית פרעה היו נמוכים כדי שכל מי שבא יצטרך להתכופף ולהשתחוות לפרעה והיה ידוע להם מסורת שלפני הרבה שנים היה כאן זקן אחד שבאשר הגיע לכאן קרה לו נס שהפתחים גבהו כדי שלא יצטרך להתכופף להשתחוות לפני פרעה, ואותו זקן היה אברהם כאשר פרעה לקח את שרה ואברהם בא לקחתה מפרעה ועכשיו כאשר יעקב בא לפרעה שוב גבהו הפתחים ועלה ספק לפרעה אם זה אותו זקן שספרו עליו מעשה זה לכן שאל אותו כמה ימי חיך לעשות חשבון אם זה יכול להיות אותו זקן.

אני יוסף אחיכם אשר מנרתם אותי

לכאורה הלשון 'אשר' מיותר והיה לו לומר שמנרתם אותי, ויש לומר כמ"ש חז"ל אשר שברת יישר כחך ששברת, כן נחם יוסף אותם יישר כחכם שמנרתם אותי, כי זכה כלל זה על ידי המכירה. וא"כ 'אשר' פירושו שהוא מאשר ומודה על זה.

(שפת אמת)

לכולם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימין נתן חמש חליפות

יש לדייק מדוע אצל האחים כתוב 'חליפות' עם וא"ו, ולבנימין כתוב 'חליפת' בלי וא"ו, יש לפרש עפ"י רש"י הק' על שני לחת אבנים, לחת חסר וא"ו לומר ששני הלוחות שוות, ורואים מכאן יסוד שאם חסר וא"ו זה מלמד שהם שווים, וא"כ מובן שהחליפות שנתן לאחים לא היו שווים, כי לכל אחד היה גודל אחר, ולכן כתוב 'חליפות' עם וא"ו, אבל בנימין שקיבל חמש חליפות שכולם שוות, כי הכל היו בשבילו ולכן כתב 'חליפת' חסר וא"ו.

(הגר"א)

והנה מוצאנו הוכחה להסבר הזה אצל שמשון הגבור, כשהזמין שלושים אנשים לסעודת נישואיו, ואמר להם חידה ואם יפתרו לו החידה יתן להם שלושים 'חליפות' וכתוב מלא בוא"ו, ואם הם לא ידעו לפתור אז הם יביאו לו שלושים 'חליפת' ושם כתוב בלי וא"ו, ומה ההבדל, כי מה שהם יתנו לו כל השלושים חליפות יהיו שווים במידתם כי כולם לאיש אחד, ולכן כתוב חסר וא"ו, אבל אם הוא יתן להם אז יצטרך שלושים מדות שונות, כל אחד כמדתו, ולכן כתוב מלא בוא"ו.

לכולם נתן לאיש חליפות שמלות

יש להבין מדוע נתן להם חליפות דייקא, ויש לומר כיון שהוא גרם להם ע"י ששלח להניח הגביע באמתחת בנימין, ולאור זאת קרעו את בגדיהם, לכן הרגיש חובה ליתן להם חליפות שמלות חדשים, ולבנימין נתן חמש 1. על קריעת בגדיו, 2. שהוא בן אמו, 3. על בושת שהוציא עלחיו שם גנב, ועוד שניים על שחיבו בתשלומי כפל.

(חזקוני)

והגדתם לאבי את כל כבודי

בפרקי אבות כתוב במשנה כל הבורח מן הכבוד, הכבוד רודף אחריו, וצריך להבין למה מוגיע עונש למי שאינו רוצה בכבוד עד כדי כך שהוא בורח ממנו, ולמה א"כ רודף

הכבוד אחריו, ויש לפרש שבאמת הכבוד לא מגיע אליו, אלא לדורות הבאים אחריו. מלשון הפסוק אצל אברהם אבינו 'למען אשר יצוה את בניו אחריו' כלומר הכבוד נשאר לדורות הבאים אחריו, וזה אמר כאן יוסף לאביו, והגדתם לאבי את כל כבודי, דהיינו זה שזכיתי כאן לכבוד הוא 'לאבי' כי אבי היה בורח מן הכבוד, וא"כ כל הכבוד הוא מכוון של אבי ולא מכוון.

(אוצרות צדיקי הדורות)

עוד מפרשים המשנה הזאת באופן אחר, דהנה קשה להבין הרודף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו, וא"כ אין לו כבוד, והבורח מן הכבוד רודף אחריו, ואינו משיגו כי בורח ממנו הוא, א"כ לשניהם אין כבוד, ומה ההבדל ביניהם, אלא ההבדל הוא כשאדם כבר זקן, ואין לו הכח לברוח אז רואים את ההבדל כי מי שכל ימיו

בזכות מצות מלוה מלכה

פעם אחת באו אנשי עיירה קטנה במדינת ליטא אל הבעל שם טוב הקדוש זיע"א ובפיהם בקשה. הם רוצים שהצדיק ישלח להם את אחד מתלמידיו הקדושים, להיות להם לרב והם יקצבו לו את פרנסתו בכבוד. נעתר הבעל שם טוב לבקשתם, בחר את אחד מתלמידיו ושלחו לאותה עיירה לכהן שם כרב.

בני המקום קיבלוהו בכבוד. והרב התחיל לטפל בענייני העיר ובצרכי הציבור. תחילה החליט לסדר את כל ענייני הצדקה שבעיירה, ניהול קופות הצדקה, חיפש מקורות הכנסה ותקצוב העניים באופן ראוי.

באותה עיירה התגורר יהודי בן תורה שישב ועסק בתורה כל ימיו, בני המקום העריכו אותו על התמדתו ושקיטתו העצומה, והיו שולחים בכל שבוע שליח מיוחד לקבץ נדבות אצל הנכבדים והעשירים. ומסורים את הסכום שנאסף לאותו יהודי למחייה. כשנודע לרב החדש על הנהגה זו, לא ישר הדבר בעיניו, כל יהודי העיר מעניקים את כספם עבור יהודי אחד? תמה הרב באוזני הגבאים, עתה מבין אני מדוע בני הקהילה אינם תורמים בעין יפה עבור מטרות נוספות של צדקה וחסד. עדיף לגרוע קצת מהסכום הקצוב עבור בן תורה זה, ולחושף את היתרה בקופת הצדקה הכללית.

שמעו בני הקהילה את ציווי הרב החדש. ואט אט הפחיתו את סכום הנדבה השבועית עבור אותו בן תורה, עד שהשליח שהיה הולך לקבץ את הנדבות, ראה שאין הטרחה כדאית כלל ופסק מללכת.

אשתו של אותו בן תורה עני, באה כהרגלה ביום חמישי לבית המדרש אל בעלה, וביקשה שייתן לה מעות עבור צרכי השבת. השיב לה הבעל כי אין בידו כלום. שבה האישה לביתה בידיים ריקות, והאיש מרוב צער החל לבכות.

צערו ובכיו של האיש בקעו את כל הרקיעים. והתעורר טרונג גדול בשמים על אותו רב שגרם להפסקת פרנסתו של היהודי. אם לא די בקטרוג זה, הרי שבאותו שבוע אירע עוד מקרה בבית הרב שגרם לקיטרוג גדול כלפיו. לפני הרב התייצבו שני אנשים לדין בעניין הסגת גבול, האחד טען כי חברו הסיג את גבולו, וחכר בסמיכות מקום עסק הדומה

היה בורח מן הכבוד, כעת בימי זקנתו אין לו הכח לברוח ממנו אז הכבוד משיג אותו ויש לו כבוד, אבל אדם שרודף אחר הכבוד כעת אינו משיג אותו, ואין לו כבוד. (מפי השמועה)

אל תרגו בדרך

ברשי' הק' איתא אל תפסיעו פסיעה גסה, ויש לשאול מדוע כששלח יוסף את אחיו בפעם הראשונה עם התבואה, למה לא הזהיר אותם שלא יפסיעו פסיעה גסה, ויש ליישב עפ"י הגמרא (ברכות מ"ג): פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של האדם, וא"כ אפשר לתקן זאת, ע"י קדושה דבי שמיש, דהיינו ע"י ששוחט יין קידוש בליל שבת, והנה כל זמן שיוסף היה נעלם מעיניהם לא שתו יין כמבואר, מחמת צער מכירת יוסף, וממילא לא צריך להזהירם כי הם בוודאי לא יפסיעו ע"י נר אחד.

פסיעה גסה כי לא יוכלו אח"כ לתקן את מאור עיניהם שמפסידים ע"י פסיעה גסה, אבל אחר שנתוודע להם יוסף והותר להם לשתות יין, על כן הזהירם כעת שלא יפסיעו פסיעה גסה, גם אם יכולים הן לתקן זאת ע"י יין הקידוש, כי לכתחילה לא כדאי לקלקל ראיית העינים ע"י פסיעה גסה.

(קומץ המנחה)

אבל יש לפלפל בה כי מובא ברמ"א (דרכי משה סי' רע"א אות ח') בשם המהר"ל שבשעת קידוש יסתכל בנירות כי ב' פעמים "נר"? זה חמש מאות והוא רפואה לפסיעה גסה שנוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניים, וא"כ היו השבטים יכולים לתקן ע"י הסתכלות בנרות, גם אם אין בידם לקדש על היין, וא"כ היה יוסף צריך להזהירם שלא יפסיעו פסיעה גסה גם אם יכולים להביט

א מעשה

לשלו. הרב לא מחה בכל התוקף על מעשה נורא זה של הסגת גבול, ובכך קופחה פרנסתו של יהודי נוסף בע"י.

הצטרפו בבית דין של מעלה שני הקטרוגים נגד הרב, ונפסק הדין למסור את הרב לרשות השטן.

קראו לשטן ושאלו אותו האם מתיירא אתה מהבעל שם טוב? השיב השטן שהוא אכן ירא מהצדיק, אמרו לו מוסרים אנו לידך את אחד מתלמידיו של הבעל שם טוב ששלח על ידו לשמש כרב. אולם אל דאגה, הוא יוצא לגמרי מרשותו של רבו ונכנס לרשותך.

התמלא השטן בשמחה על פסק הדין, הוא החליט לעשות לאותו רב דבר שהוא מר ממוות. הוא יפתה אותו להמיר את דתו רחמנא לצלן. באותה שבת בעוד הרב מתעטף בטליתו בביתו ומתכוון ללכת לבית הכנסת, התחילה פתאום לבעור בליבו של הרב אש תאוה להמיר את דתו. תוקף תבערת התאוה גרם לו לאיבוד שפיות הדעת, הוא הסיר את הטלית מעליו. שתה כוס גדולה של יין שעמדה על השולחן מוכנה לקידוש. ורץ כמשוגע לבית הכומר שהיה מחוץ לעיר כשהוא לבוש בבגדי שבת. ראה הכומר כי רב העיר בא אליו, קיבלו בכבוד גדול ושאל אותו לסיבת בואו? כששמע שהרב רוצה להמיר את דתו, ספק את כפיו בהנאה, הוא מעולם לא שיער כי ליתן זה ייפול בחכתו. עסקו אני עכשיו בארוחים חשובים, על כל אביאך אל חדר קטן שבביתי, וכשהארוחים יסעו לדרכם, אקרא לך ונסדר את הדבר, אמר הכומר לרב.

הניחו את הרב בחדר קטן, והביאו לפניו מאכלים ומשקאות לרוב. הרב עדיין היה אחוז בשיגעון, הוא לקח שוב כוס גדולה של שיכר ושתה לשכרה. בערפול חושים הוא נפל לקרקע הקיא ושקע בתרדמה. שעות אחדות היה אחוז בשנתו. וכשהתעורר שוב היה הכומר עסוק עם אורחיו, שתה הרב כוס נוספת של שיכר, שוב השתכר ושוב נפל בשינה על קרקע החדר. בינתיים שקעה החמה באותו זמן הסב הבעל שם טוב לסעודה שלישית עם תלמידיו, בזמן סעודה שלישית היה נוהג הצדיק להביט על כל תלמידיו בכל מקומות מושבותיהם, ולבחון את מדרגתם הרוחנית.

כשהשקיף הצדיק על תלמידו זה, ראה שהוא משוקע בעומק הקליפות, וחושך גדול מקיף אותו.

בנרות, ויש ליישב עפ"י המדרש כל זמן ששרה קיימת היה נר דלוק מערב שבת לערב שבת, וכשבאה רבקה חזר לדלוק בזכותה, ונראה מזה שהמנהג היה להדליק נר אחד בלבד, וכן איתא במסכת שבת (כ"ה): הדלקת נר בשבת חובה, נר לשון יחיד, וכן בס' האגור (תלמיד המהר"ל) שהדלקת שתי נרות נתחדש בימי חכמי המקובלים באשכנז, ועד אז נהגו להדליק רק נר אחד, וכמו שאומרים הנשים בברכה "להדליק נר של שבת" ולא "נרות של שבת", וכן הוא לשון חז"ל הרגיל 'בנר', וא"כ אז הסגולה לא מועילה כי צריך לסגולה ב' פעמים נר שבגמטריא חמש מאות, כדי לתקן אחד מחמש מאות ממאור עיניו, ולכן לא היה צריך יוסף להזהירם אל תפסיעו פסיעה גסה כי לא היה להם איך לתקן על ע"י שתיית יין מקידוש ולא ע"י נר אחד. (אוצר פלאות התורה)

דרשו חז"ל שיוסף שלח לאביו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו, וצריך להבין הרי אף ארץ ישראל נשתבחה בגפן וא"כ למה צריך יוסף לשלוח לו יין ממצרים, ויש ליישב הדנה מצאנו במגילת אסתר שדרשו חז"ל על הפסוק ויין מלכות רבי שרוב ממנו בשנים, הדינו שכל אחד קיבל יין שיותר ישן מהאיש השותה אותו, וזה כבוד גדול, ויעקב היה אז בן ק"ל שנים, ובארץ ישראל אי אפשר שיהיה יין טוב יותר משבעים שנה, כי אמרו בירושלמי שאחת לע" שנים בא גשם בארץ ישראל ששופט ומחמץ כל היינות, אבל במצרים שאין שם גשמים, ורק הנילוס מביא מים ומשקה השדות, לכן אפשר למצוא יין משובח ישן נושן יותר מגילו של יעקב, וזה דווקא במצרים, ולכן דרשו על הפסוק 'מטוב

מצרים, איתא בגמרא (סנהדרין ק"י) שלוש מטמוניות הטמון יוסף, אחת נתגלתה לקורח ואחת לאנטונינוס ואחת גווה לצדיקים לעתיד לבוא. ובס' בן יהוידע (מהבן איש חי) הביא שיוסף חילק ומיין את הכסף לפי דרגות, מטמון אחד כסף שקיבל מאנשים שהם עובדי עבודה זרה זה נתגלה לקורח, ולכן נבלע באדמה בכדי לא ליהנות ממנו, מטמון ב' קיבל מאנשים שאינם עובדי ע"ז אבל יש בהם גניבה וגזילה, ומטמון זה נתגלה לאנטונינוס מלך רומי ונכנס בקופת אוצר המלוכה, מטמון ג' שקיבל מאנשים שומרי שבע מצוות בני נח וראוי להכנס לחלק הקדושה וזה גזו לצדיקים לעתיד לבוא בב"א.

בשבר אשר הם שוברים

בהקדמת ספה"ק זוהר חי הובא סיפור נפלא מהרב

יש לנו אב זקן יש לומר שיהודא לא דיבר דברים לא נכונים אלא כוונתו היה יש לנו אב זקן זה יעקב, וילד זקונים קטן הכוונה לבנימין ואחיו מת הכוונה לאחיו של האב הזקן יעקב וזה עשו שרשעים בחייהם קרויים מותים ויותר הוא לבדו לאמו כי יעקב נשאר לבדו הבן האהוב לאמו רבקה ועשו לא נחשב כלל אבל ואביו אהבו זה יצחק שהוא אבא של יעקב אהב את עשו.

(חתם סופר ז"ע)

כה אמר בנך יוסף שמני אלוקים לאדון לכל מצרים לכאורה יעקב לא ישמח כשישמע שיוסף הוא אדון למצרים שהם מקור הטומאה ויש לפרש שיוסף אמר לאחיו שיאמרו לאביו שבנו יוסף פרסם את האלקות שהוא אדון העולם לכל המצרים וכולם יודעים שהקב"ה הוא השליט והוא המשבר לכל העולם והוא האדון לכל מצרים ועל זה בוודאי ישמח יעקב מאוד.

(הצדיק מרו"ן ז"ע)

ויכלכל יוסף וכו' לחם לפי הטף איתא במדרש שיוסף נתן לטף יותר ממה שהם רגילים לאכול כי דרך הטף לפרר הלחם כשהוא אוכל כי הוא מבזבז יותר ממה שאוכל, שדרכו להשחית מה, שלוקח בידו ללא צורך, ועוד כתב הרמב"ם בפמ"ש ב"ב סוף פ"ח, שהקטנים צריכים מזונות יותר ממה שאוכלים לפי שאוכלים פעמים רבות וגם שהם מפזרין בשעת האכילה.

וירא את העגלות אשר שלח פרעה לשאת אותו לכאורה תיבת לשאת אותו מיותר כי כל אחד יודע מה המטרה של העגלות במוניהם ויש לומר שבא לתרץ את יעקב שהסכים לקבל העגלות מפרעה למרות שאמרו חז"ל אין מקבלין מתנות מן הנכרים כדי שלא יגרום שיקבל הגוי שכרו בעוה"ב אבל אם הנכרי מכוון להנאתו כדי שיפורסם ברבים אז אין לגוי שכר כי זה עושה הוא רק לצורך עצמו להתפרסם ואז מותר לישראל לקבל ממנו מתנה ולכן כתבה התורה וירא את העגלות ששלח פרעה לשאת אותו כלומר לגדל את עצמו ואז ותחי רוח יעקב שלא גרם שפרעה יקבל שכרו על זה.

(רבי יהודא אסאד זצ"ל) **ויגש אליו יהודה ויאמר כי אדוני ידבר נא עבדך דבר באוני אדוני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה.**

ולכאורה אינו מובן מה שאמר ואל יחר אפך בעבדך, דמשמע שדבר אתו דברי קנטורים עד שבעבור זה הוצרך לבקשו שאל יחר אפו וכלל הפרשה כולה מצינו רק דברי ריצי ותחנונים. ולתריך זאת, וגם מה שאמר 'כי כמוך כפרעה' מה היתה כוונתו בזה, דיהודה רצה לעורר ביוסף מדת רחמנות, בכדי שבעבור זה לבנו יבין וישמע לדבריו בהתחננו אליו, אכן הרגיש כי יבא לזה על דרך שאמרו רבותינו ז"ל דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, וזה היה דעתו בהתקרבו לדבר. אכן דבר זה יכול להיות רק דבר עם חבירו פה אל פה, כי אז מרגיש דבריו היוצאים מן הלב ויכנסו ללבו, אבל כאשר הדבר יוצא על ידי מתורגמן או אין הדיבור עושה רושם כל כך ולצד זה היה המניעה בדבר כי המליץ בינותם, שהיה מדבר על ידי מתורגמן.

ולזה שאל יהודה לבקש מאת יוסף שידבר רק הוא לבדו אתו מבלי מתורגמן. ובאמת שאין זה הדרך ארץ לומר למלך דבר בלשונו כי אפשר אינו יודע המלך בלשונו בגלל כן ענה ואמר יהודה ידבר נא עבדך דבר באוני אדוני, ויהיה דברים היוצאים מפה לאוזן בלי מתורגמן, ויודע אני שאתה מבין לשון זה שאני דובר בו 'כי כמוך כפרעה' ויודע אתה בשבעים לשון כמלך. (מתוך הקדושת לוי)

ועתה אל תעצבו הנה ועתה הוא לשון תשובה לכן אמר אפ"י שאתם צריכין לשוב בתשובה על המעשה אשר עשיתם אך אל תעצבו לא בעצבות הוא דרכי התשובה כי התשובה הוא מצות עשה מן התורה וצריך לעשות תשובה בשמחה כמ"ש עבדו את ה' בשמחה ולכן ועתה הוא לשון תשובה כי הבעל תשובה צריך לומר מעתה הנני שב הנני

כוחות והמשיך בדרך. המכשולים נערכים בזה אחר זה והשליח דבק במשימה. כשהרגיש שכוחותיו אזולים, בכה והתפלל לפני בורא העולם שיעזור לו למלא אחר פקודת רבו ולבצע את השליחות הנעלמת על הצד הטוב ביותר. לפתע הרגיש התלמיד כי הדרך נעשית קלילה מאד כעין קפיצת הדרך נעשתה לו. והנה הוא רואה שהגיע לבית אחד מואר. כשנכנס לבית, ראה שזהו ביתו של הכומר, ורב לבוש בבגדי שבת מוטל על הרצפה שתוי כלוט. הבין התלמיד שלכאן התכוון מורו ורבו לשלחו. בירר אודות זהותו של הרב היהודי המתגולל על הארץ, ואמרו לו כי זהו רבה של העיירה הסמוכה שביקש להשתמד.

ישב השליח והמתין. כעבור זמן לא רב התעורר השיכור משנתו, ותיכף מזג לעצמו עוד כוס גדולה של משקה מסכר.

השליח, התלמיד הבעל שם טוב, אחז בחזקה בזרועו ואמר: ידידי היקר, רצונך לשנות שיכר שנתה, אבל לא טובה היא השתייה ללא אכילה מוכרח אתה לרוחץ ידיך תחילה ולאכול מעט לחם.

שמע השיכור את הדברים והסכים. נטל ידיו, בירך ברכת המוציא ואכל מהפת של הבעל שם טוב. ברגע שאכל סעודה של קדושה מפתו של הבעל שם טוב הקדוש. התחילה ומהפת להיפרד מנשמתו, הלחם הפשיע עליו עד המורה. ולפתע הוא התחיל צועק וממרר בבכי, אבוי לי, מה עשית? הלא רציתי להמיר דת אלקים חיים. אוי לי ואבוי לנפשי. אין לי תקנה אלא לבוא אל רבי הקדוש במעזיבוז, רק הוא יוכל לתת לי תיקון ראוי. כיצד אוכל להשיגו עתה? ראה השליח שהוא מתחרט מעומק ליבו על המעשה. ואמר אחוז בחגורתו ונלך לבעל שם טוב במעזיבוז. יצאו השניים במהירות מביצת הכומר והתחילו ללכת בחושך ובאפילה.

לתמהונם כעבור זמן מה הבחינו כי קרבים הם למעזיבוז, הדרך קפצה להם, מיהרו בדרכם והגיעו לביתו של הבעל שם טוב ובבית עדיין יושבים התלמידים עם רבם, והוא עדיין מזמר "לבטלא בכל קליפין" בדביקות. ראה זאת הרב, התעלף ונפל ארצה. ציווה הבעל שם טוב להשכיבו על המיטה לנוח עד שתשוב אליו נפשו. כשהתעורר, בכה בכיות נוראות על המחשבה הרעה שעברה עליו. והבעש"ט נתן לו תיקון כראוי.

אויף שבת

תמה הבעל שם טוב הקדוש, וביקש לדעת איך הגיע תלמידו לנפילה גדולה שכזו? ביתיים ניגנו התלמידים את ניגון "בני היכלא" ואף הבעש"ט הצטרף אליהם. אך כשהגיעו למילים "לבטלא בכל קליפין" (לבטל את כל קליפות כוחות הטומאה) עצר הבעל שם טוב ולא המשיך, הבעל שם טוב שקע בשרעפים, הוא שוטט ברעיונותיו הקדושים בעולמות העליונים, וניסה לחקור ולדרוש מה פשעו ומה חטאתו של התלמיד שנמסר בידי הסטרא אחרא. בכמה היכלות עליונים לא השיבו לו דבר, עד שעלה להיכל גדול ונורא ושם גילו לו את הסיבה לנפילתו האיננה של תלמידו.

התחיל הבעל שם טוב להמליץ טוב בעד התלמיד והזכיר כמה וכמה מעשים טובים שלו, אולם דבר לא הועיל להצילו מזגז הרדין. לפתע זכר הבעל שם טוב כי תלמידו אז נזהר מאד לקיים סעודת מלוה מלכה בכל מוצאי שבת. הוא ביקש בבית דין של מעלה כי זכות המנהג הקדוש הזה תגן עליו. השיבו לו שאכן ראויה היא זהירות זו שתגן עליו, אך בתנאי שיקיים וישמור לערוך את אותה סעודה גם עכשיו במוצאי שבת זה.

הבחינו התלמידים כי הבעש"ט הקדוש מתעורר מעליית הנשמה ומביט סביבו. הוא לקח מעל שולחנה הקדוש פרוסה אחת מהחלה שבצע לסעודה שלישיית, צירף אליה עוד חלה שלימה, בחר באחד מתלמידיו הגדולים. ואמר לו, קח ולך, ה' יתברך יהיה בעזרך. ידע התלמיד כי אין לו להרהר אחר רבו. לקח את הפת והלך לדרכו, תוך שהוא סמוך ובטוח כי בוודאי ינחהו ה' יתברך למהוז חפצו, ויורהו למה התכוון הצדיק. ויביתיים הבעל שם טוב קורא שוב ושוב את המילים "לבטלא בכל קליפין" בכוונה גדולה, בקולי קולות ובכיות נוראות. הלך שליחו של הבעל שם טוב בזריזות עד שיצא את העיר מעזיבוז, השמש שקעה זה מכבר והלילה היה חשוך מאוד, בהילוכו אל הלא נודע הבחין השליח כי אבנים קטנות וגדולות נערמות לפניו וההליכה הופכת להיות קשה יותר ויותר.

אין זה אלא מעשה שטן, הררר השליח והחליט להתמיד בהליכתו, התאזר עוז והתגבר על כל המכשולים, כשסוף סוף הצליח לדלג על כל האבנים, מצא שהדרך מלאה בחול לים וכמעט שאי אפשר להלך בדרך. התגבר השליח גם עתה, אזר

מצרים' שהכוונה יין משובח שדעת זקנים נוחה הימנו. (בשם הרמ"ק)

ואת יהודה שלח לפניו

וברש"י הק' איתא להתקין לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה, להבין הדבר מדוע לא נשלח יששכר אשר היה תלמיד חכם כנאמר יודעי בינה לעיתים, או לוי שכתוב בו יורו משפטך ליעקב, אלא הענין כי האדם הראשון שלקח על עצמו אחריות ומסירות נפש, ואמר אנוכי אערכנו מידי בתקשנו וכו', זה היה יהודה ולהקים בית תלמוד צריך מסירות נפש, וכן בקריעת ים סוף היה לנחשון למטה יהודה מסירות נפש לקפוץ הראשון לים. (תפארת שלמה)

וילקט יוסף את כל הכסף

מה נעשה עם כל הכסף שהגיע מכל העולם לקופה של

הקדוש רבי צבי הירש מזידיטשוב בעל עטרת צבי, שפעם אחת בפ' מקץ היה הצדיק ישן בלילה וראה בחלום שנכנס להיכל של הבית יוסף ז"ע וראה שיושבים שם תלמידי חכמים בחלקם הכיר אותם, מיד שנכנס להיכל ההוא, קם רבינו ה'בית יוסף' מכסאו ואמר ברוך הבא רבי הערשלו וביקש ממנו שיאמר איזה דבר תורה, ואמר על הפסוק וילקט יוסף את כל הכסף' עד שלא נשאר להם כסף, ואז הביאו לו את הצלמים ע"ז שלהם עבור אוכל, וקשה האך הותר ליוסף לקחת ע"ז אשר אסור ליהנות מהם, לזה השיב הכותב 'בשבר אשר הם שוברים' היינו לשון שבירה וכתיתה, והלכה היא כשהגוי בעצמו מבטל את הע"ז ע"י שבירה, ואז מותר לישראל ליהנות ממנו, והשיב הבית יוסף טוב דיברתם וחידשתם אמת לאמתיה בתורה הקדושה.

חוזר בתשובה ולא אשוב לכסלה עוד רק עתה אהיה טוב מהיום והלאה.

(תפארת שלמה)

כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם

ידוע העובדא של הסטרעליסקער זי"ע שהחסידיים דאגו איך יש לרבה פרנסה, ושאלו אותו על זה, ואמר שיש לו ב' קועהן (פרות) הבינו התלמידים שרבה מתפרנס מחליבת הפרה, החליטו מחר כל התלמידים שיקנו אצל הרבנית חלב, וכך נגדל פרנסת רבה, למחרת כולם באו עם כדיהם כדי לקנות חלב, ודפקו על פתח רבה, והרבנית פותחת את הדלת, ומתפלאות ושואלת מה הנכם רוצים, וכולם עונים באנו לקנות חלב, והוא אומרת אין לי פרה בשביל למכור לכם חלב. והנה חזרו לבית הכנסת אל רבה ושאלו היינו בבית רבינו ורצינו לקנות חלב, כי הרבי אמר שיש לו צוויי קועהן (ב' פרות), חיך הרבי ואמר לא התכוונתי לב' קועהן, (פרות) אלא לב' כ"י, והאחד הוא "כי בו ישמה לבנו" והשני הוא "כי בשם קדשו בטחנו" ובהו הסיפור אפשר להמליץ גם על יוסף שאמר לאחיו אל

תעצבו "כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם" ה"כ"י זה מה שמפרנס את האדם האמונה והבטחון.

(דברים טובים)

ולא יכלו לענות אותו כי נבהלו מפניו

יש לדייק מדוע לא נכתב כי נבהלו ממנו ולמה נכתב 'מפניו', ויש לתרץ עפ"י מה שדרשו חז"ל על הפסוק 'כי בן זקונים הוא לו' שהיה זיו איקונין של יוסף דומה ליעקב, לכן בכל עת שדיבר עם אחיו, היה נותן על פניו מסוה, וכמ"ש ברמב"ן ששם המצנפת שלו על מצחו כבדי שלא יכירוהו, ואכל כעת כשהתוודע יוסף אל אחיו, הוריד את המסוה מעל פניו, וראו אחיו את צורתו כצורת יעקב אביהם, וזהו שכתוב כי נבהלו מפניו מצורת פניו.

(זכרון ישראל)

ויפול על צארי בנימין ויבך ובנימין בכה על צארי וברש"י הק' פירש, שיוסף בכה על ב' המקדשים שעתידיים להיות בחלקו של בנימין וסופם ליחרב, ובנימין בכה על משכן שילה שעתידי להיות בחלקו של יוסף וסופו ליחרב.

ויש להקשות למה נתעוררו דוקא עכשיו כשנפגשים אחרי הרבה שנים ושמיים מאוד זה בזה, אין הזמן כעת לבכיה, וכן מדוע בכה כל אחד על חורבנו של השני ולא על חורבן עצמו, ועוד למה בכה בנימין על חורבן משכן שילה, הרי אם לא היה חרב שילה לא היה נבנה בית המקדש בחלקו,

ויש לומר הדנה החטא של מכירת יוסף בא על ידי קנאה ושנאת חנם, ולכן ראשית עבודת הצדיקים האלו לתקן את הגרמא בניקיון, ורצו לפעול למנוע את החורבנות, והתיקון לשנאת חנם הוא אהבת חנם, שכל אחד כואב לו עצרו של חברו יותר מצערו שלו, וכל אחד מסכים לוותר על בית המקדש בחלקו העיקר שלא יחרב בחלק חברו, וזה הוא באמת אהבת חנם וייתור גדול מאוד, ועכשיו שנפגשו התחילו מיד בתקון זה.

(דברי ישראל)

ויבך עליהם

ר"ת של מילים אלו הוא, וירא יוסף בהם כי עתידין להיות י' הרוגו מלכות.

(ספה"ק)

וייטב בעיני פרעה ובעיני עבדיו

יש להבין מה הוטב כעת בעיני השרים והמשרתים, ויש לומר שהרי היה ידוע לכולם שכתוב בנימוסי מצרים שאין עבד מולך, ולכן כשמינו את יוסף למשנה למלך ישר מביט הסוהר היה טענות גדולות על פרעה איך עבר על החוקים, אבל כעת שנודע שהוא בן גדולי הדור ונכדו של אברהם ויצחק, שאמרו על אברהם נשיא אלוקים אתה בתוכנו ובודאי ידוע היה איהו כבוד נתן פרעה הראשון לאברהם ושרה, וכן אבימלך נתן כבוד ליצחק ורבקה, ולכן עכשיו כשנתגלה שכן גדולים הוא

נשמע הקול בית פרעה שלא עבד הוא, ולכן וייטב הדבר בעיני כולם.

(כלי המדה)

ואת יהודה שלח לפניו

וברש"י הק' איתא להתקין לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה, להבין הדבר מדוע לא נשלח יששכר אשר היה תלמיד חכם כנאמר יודעי בינה לעיתים, או לוי שכתוב בו יורו משפטך ליעקב, אלא הענין כי האדם הראשון שלקח על עצמו אחריות ומסירות נפש, ואמר אנוכי אערכנו מידי תבקשנו וכו', זה היה יהודה ולהקים בית תלמוד צריך מסירות נפש, וכן בקריעת ים סוף היה לנחשוון למטה יהודה מסירות נפש לקפוץ הראשון לים.

(תפארת שלמה)

ויסע ישראל ויבא בארה שבע

במדרש הובא להיכן הלך יעקב א"ר נחמן שהלך לקוץ ארזים שנטע אברהם אבינו בבאר שבע, ויש להבין מדוע נתעכב עכשיו לקחת ארזים מא"י ויש לפרש עפ"י הגמ' בבא מציעא פה: אמר ר' חייה לרבי חנינא עבידנא לתורה שלא תשתכח

לימוד מהפרשה

מוטב לצער אבא או לבטל תורה, ולא לבייש חבירו'

רבנו האור החיים הקדוש שואל מדוע לא הודיע יוסף לאביו שהוא חי, ונתן לאביו יעקב אבינו, להמשיך ולהצטער 22 שנים, על אבודן יוסף, ובפרט כשהיה כבר מלך, שבודאי היו לו את האפשרויות להודיע לאביו שהוא בחיים???

ותירץ רבינו, וזה לשון קדשו: 'נמנע מלהודיע לאביו, על דרך אומרים ז"ל מוטב שיפיל אדם עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו, וחש על כבוד האחים מלביישים לפני יעקב ויצחק וכל זרע יעקב, וסבל שישאר אביו בצערו מל"ביישים'.

כלומר, יוסף העדיף לצער את אביו, ולא לגלות לאביו שהוא חי, כיון שבהו יתביישו אחיו, ועדיף לצער את אביו ולא לבייש את אחיו.

ויסע ישראל בארה שבע

הלך לקפוץ ארזים שנטע אברהם וקנו בבאר שבע וכמה היה אורכן? שלושים אמה והצניעו שם עד הקמת המשכן וכן כתוב וכל איש אשר נמצא אתו עצי שיטים.

(ש"ך עה"ת)

כה אמר בנך יוסף שמיני אלוקים לאדון לכל מצרים

לכאורה מה גדלות יש לספר ליעקב שיוסף אדון לכל המצרים הטמאים. אלא הפירוש הוא כך "ואמרתם אליו כה אמר" כה' הוא כנוי לשכינה כמ"ש כל הנביאים נתנבאו ב"כה", שיוסף פירסם אלקותו יתברך והשריש בתוך המצרים שהקב"ה הוא אדון לכל, וזה הפירוש של בנך יוסף שמיני אלוקים בכל ארץ מצרים שנודע לכל המצרים שיש אדון ומנהיג לבירה והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

וירא את העגלות

ברש"י הק' נתן לו סימן כשפירש ממנו היה עוסק בלימוד פרשת עגלה ערופה, ויש להבין למה נתן לו סימן זה דוקא, בפשטות יש לומר עפ"י המדרש שכאשר

שלח אותו אבא לראות את שלום אחיו ליווה אותו אביו

כמ"ש וישלחהו מעמק חברון והמונה וישלחהו הוא וילווהו, ויאמר יוסף לאביו חזור בך למקומך אמר לו יעקב "שתוק" בני, גדולה מצות לוויה שבשביילה ניתוסף פרשה אחת בתורה כמ"ש ר"ל שלא פטרנוהו בלא לוויה ואם לא לוויה מעלה עליו הכתוב כאילו שפך דמו והיינו הסימן ששלח יוסף לאביו שאביו למדו באחרונה מצוות לוויה שהיית ללוות את מי שהולך ממנו.

(תוס' הרא"ש)

ובס' דרכי מוסר מתרץ עפ"י

מעשה שהיה ביולנא בזמן הגר"א זי"ע בחתן שנעלם מכירתו מיד אחרי השבע ברכות והזאיר את אשתו עונה ולאחר כמה שנים בא אחד שהיה דומה מאד לחתן הנ"ל ואמר שהוא בעל העגונה הזאת כי יודע שאביה היה עשיר גדול מאד ורצה ליהנות מעושרו ונתן סימנים היכן היה החתונה ועוד הרבה סימנים ולא ידעו אם להאמין לו שהוא בעל האישה כי גם לאשה היה ספק ושאלו להגאון מוילנא איך לבדקו אם הוא דובר אמת ואמר להם שבשבת יביאו אותו לבית הכנסת ויאמרו לו שילך וישב במקומו בבית הכנסת במקום שישב קודם שנעלם, ועשו כן, ולא ידעו מקומו והתברר שהוא נוכל ורמאי וכנראה שפגש את הבעל וסחט ממנו כל הפרטים על ימי חייו, ואז אמר הגאון, שרמאי דרכו לחשוב על כל דבר רק לא על דבר שבקדושה, ולכן כאשר יוסף שלח לאביו סימן על דבר שבקדושה היה זה ראייה ברורה וסימן מובהק שאכן זה יוסף בנו.

(ס' באר השבת)

ויסע יעקב באר שבע

כשנסע יעקב לבאר שבע לא נסע בעגלות ששלח פרעה מפני חשש גול כי פרעה שלח העגלות להוריד את יעקב למצרים ועכשיו נסע לבאר שבע ולא למצרים רק אחר שהקב"ה אמר לו לדרת למצרים לגור שם נסע בעגלות של פרעה, כי הוא חשב רק לנסוע לבקר את יוסף ולחזור לארץ ישראל ובניו ליוו אותו.

(מהרי"ל דיסקין)

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני

הטעמים על המילים האלו הם 'קדמא ואולא רביעי זרקא מונח סגול', ויש לפרש משום שלעיל בפ' מקץ כתוב שאמר יהודה ליעקב אביו אם לא הביאותיו אליך וכו' וחטאתי לאבי כל הימים, ואיתא שם במדרש שהכוונה של כל הימים היינו לעולם הבא, שאם לא יביא בחזרה את בנימין יאבד גם מעולם הבא ומורמו הכל בטעמים 'קדמא ואולא' למה אני מקדים והולך לפני כולם שאני רביעי שבשמיים ולמה אני נמלתי על עצמי להילחם למען בנימין, משום 'זרקא מונח סגול' זרקתי את עצמי מלחיות מונח בתוך עם סגולה, אם לא אחזיר את בנימין ולכן נכנסתי אני בעובי הקורה.

(הגר"א זי"ע)

וכפי שמספרת הגמרא במסכת סנהדרין,

שפעם אחת ישב רבינו הקדוש ומסר שיעור לחכמים, והריח ריח רע של שום, אמר רבי מ'י שאכל שום, שיצא מהשיעור, עמד רבי חייה ויצא מהשיעור, ראו החכמים שרבי חייה יצא, עמדו כולם ויצאו מהשיעור.

יום למחרת בבוקר פגש רבי שמעון בנו של רבי את רבי חייה, ושאל אותו: אתה הוא שציערת לאבא אתמול שבגללך יצאו כולם והתבטל השיעור?

ענה לו: 'לא תהא כזאת בישראל'.

פירוש הדברים כך, למרות שביטול תורה ובפ"רט של רבים הוא עון וחטא גדול, אבל לבייש אחד מישראל לא תהא כזאת עבירה גדולה בישראל, וטוב לבטל תורה מלבייש בן ישראל.

(אור החיים ויגש מה, כו)

מישראל דהיינו שהיה זורע פשתן ואח"כ כשגדל עשה מזה רשת לתפוס חיות וצד צביים ושוחטם ונותן את הבשר ליתומים ומהעור עושה קלף וכותב על הקלף חמשה חומשי תורה ונותן לת"ח שילמדו וילמדו, וקשה למה לא קנה ר' חייה ספרי תורה מושלמים שילמדו בהם? ופירש במהרש"א שר' חייה הקפיד שכל מעשה ההכנה יהיה מתחילה ממש ועד סופו לשם שמים ולשם מצות תלמוד תורה, ואם היה קונה מוכן אז יש כוונה שלא לשמה של המוכר שמתכוין להרויח ממון ואם כולו לשם שמים אז לא תשתכח התורה מישראל, ולכן יעקב אבינו ידע ברוח קדשו שהולכים עתה לגלות לפרוע החוב של 'כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם' ובצאתם יצטרכו לעשות משכן להשראת השכינה ולכן לקח שבעים נפש לכרות הארזים שנטע אברהם שהתחלתם היה לשם ה' קל עולם ורק עי"ז ששרשו טוב יקומו את המשכן ותשרה בה השכינה הק' וזה הסוד להחזיק מעמד בגלות של יטמעו בין האומות להיות כל דבר טוב משרשו בלי תערובת רע בטוב וזה סוד הקיום בדרונו אנו.

(שבט הלוי)

ברכת מזל טוב

להאי גברא יקריא, עושה מלאכתו באמונה, ומתמסר לת"ת על כל צעד ושעל, בכל עת ועונה, יום ולילה לא ישבות, במחשבה דיבור ומעשה, להיטיב לצאן קדשים ה"ה

הרב **רפאל מורפורגו שליט"א**

לרגל פתח הכנסת בנו יקירו, תלמידנו

הבה"ח **יצחק הי"ו** לנועם עול תורה ומצוות

יהא רעוא שיוכה לרוות רב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו לאורך ימים ושנים טובות, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, אכ"ר.

ה'תשס"ג א' אלול ה'תשס"ג